

Beeld: ©NP/Hollandse Hoogte/Robin Utrecht

2 november 2023

In deze nieuwsbrief kijken we terug op diverse recente gebeurtenissen. Onder andere naar de Caribische Catshuissessie waar de zes landen en eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk bij elkaar kwamen om een vervolg te geven aan de gesprekken over het slavernijverleden. We staan stil bij de rehabilitatie van Tula, welke werd uitgesteld tot 4 oktober vanwege een plotselinge tropische storm, maar de dag erna een zeer indrukwerkkende plechtigheid was.

En wij kijken graag samen met u naar de laatste ontwikkelingen binnen het Programma Slavernijverleden, waaronder de uitwerking van het herdenkingsfonds, de aankomende dialoogsessies die de komende twee maanden gaan plaatsvinden door heel het land, naar de regeling voor naamswijzigingen waar een internetconsultatie voor van start is gegaan, en naar de Catshuissessie die binnenkort in Nederland zal plaatsvinden.

Terugblik: Caribische Catshuissessie

Op 15 juni 2023 werd in Den Haag een 'Catshuissessie' georganiseerd in het Provinciehuis van Zuid-Holland om de voortgang van de opvolging van de excuses te bespreken. Dit was een belangrijk moment om met nazaten en andere betrokkenen uit Europees Nederland, het Caribisch deel van het Koninkrijk en Suriname verschillende belangrijke onderwerpen uit te werken.

Om ervoor te zorgen dat dit gesprek niet beperkt bleef tot Europees Nederland, werd op 1 en 2 oktober 2023 een Caribische 'Catshuissessie' georganiseerd. Deze vond plaats op Sint Maarten. In deze sessie kwam een brede vertegenwoordiging van overheden, NGO's, betrokken organisaties en individuen van de zes landen en eilanden (Curacao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba) samen. Verschillende belangrijke onderwerpen werden besproken. Het herdenkingscomité, het herdenkingsfonds, archieven, cultuur, oral history en onderwijs stonden centraal in het programma. Elk van de betrokken landen en eilanden kon laten zien wat hun prioriteiten zijn, welke uitdagingen ze tegenkomen, en wat ze hopen te bereiken. Het maakte inzichtelijk welke gezamenlijke vooruitgang er is geboekt en bracht betrokken partijen met elkaar in contact. Er wordt per land en eiland gewerkt aan een agenda met prioriteiten. De gesprekken en presentaties hebben waardevolle input geleverd voor de uitwerking van het herdenkingscomité en de subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven.

De sfeer tijdens de bijeenkomst was constructief. Het is een belangrijke stap in de richting van verzoening, begrip en samenwerking tussen de verschillende partijen.

Terugblik: Nederland rehabiliteert Curaçaose verzetsheld Tula

"De Nederlandse regering onderkent volmondig de rechtvaardigheid van Tula's strijd, en die van anderen die zich tegen slavernij verzetten, en kijkt met spijt en schaamte naar de manier waarop zij door historische, bestuurlijke voorgangers zijn behandeld. 228 jaar na de dag van zijn dood krijgt Tula eerherstel van de Nederlandse regering."

Met deze woorden, uitgesproken door staatssecretaris Alexandra van Huffelen (Digitalisering en Koninkrijksrelaties), is de Curaçaose verzetsheld Tula formeel postuum door de Nederlandse regering gerehabiliteerd. Op 3 oktober zou de officiële rehabilitatie van Tula plaatsvinden in het Parke Lucha pa Libertat op Curaçao. Door een tropische storm die plots kwam opzetten werd de plechtigheid verplaatst naar een overdekte locatie op 4 oktober. Staatssecretaris van Huffelen

gaf een [toespraak](#) in Willemstad waar met 'pijn en schaamte' werd teruggeblikt op de rol van Nederland bij de veroordeling en rechtstelling van Tula. Bij het uitspreken van de rehabilitatie in het Papiaments door de staatssecretaris, waren de emoties in de zaal voelbaar. Na afloop klonk een luid applaus. Veel waardering was er ook voor de persoonlijke brief van de koning aan de inwoners van Curaçao die voorgelezen werd door gouverneur Lucille George-Wout. Na afloop van de ceremonie werd een plaquette met de formele tekst van de rehabilitatie onthuld. Dit gebeurde op de plek waar Tula en de andere leiders van de opstand waren geëxecuteerd.

Om ook in Europees Nederland erkenning en bewustwording over dit deel van de geschiedenis te creëren, is op 3 oktober in het Haagse Korzo theater een gedenkwaardige avond georganiseerd in aanwezigheid van de minister Hugo de Jonge van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In theater Korzo vond op 18 augustus de voorstelling 'Biba Tula' plaats als eerbetoon aan de verzetsheld. Onder andere de Gevolmachtigde Ministers van Curaçao, Aruba en Sint-Maarten waren hierbij aanwezig. Bij aanvang van de voorstelling waren er speeches van wethouder Mariëlle Vavier van de gemeente Den Haag en van de Gevolmachtigde minister van Curaçao, Carlson A. Manuel. Het Theater van Keti Koti verwoordde op een bijzonder manier, onder begeleiding van muziek, het verhaal van Tula. Na afloop gaf minister Hugo de Jonge een speech waarbij de plaquette met de formele tekst van de rehabilitatie werd overhandigd aan de Gevolmachtigde minister van Curaçao. Het is de bedoeling dat die plaquette door Nederland langs verschillende gemeenten ronddreift, waar het aanleiding zal vormen voor participatie en dialoog over het slavernijverleden.

Uitwerking voor en met Suriname

Van 9 tot 13 oktober bracht Frederique de Man, de Speciaal Gezant Slavernijverleden, een betekenisvol bezoek aan Suriname. In een reeks open en productieve gesprekken werden verschillende belangrijke thema's aangesneden, zoals het proces van heling, vertegenwoordiging, de allocatie van financiële middelen, en de ontwikkeling van een Platform Slavernijverleden. Frederique de Man sprak met een zeer diverse groep gesprekspartners, waaronder met de Nationaal Coördinator, leiders en leden van nationale commissies gericht op de herdenking en reparatie van het slavernijverleden, nazaten-organisaties, vertegenwoordigers van de Marron- en Inheemse gemeenschappen, en afgevaardigden van verschillende sociale en culturele organisaties die zich richten op duurzame ontwikkeling.

Uitwerking van het herdenkingsfonds

In het Caribisch deel van het Koninkrijk, Nederland en Suriname wordt hard gewerkt aan voorstellen voor de subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven en beleidsintensivering. Voorbeelden hiervan zijn DNA-onderzoek op Saba, de rehabilitatie van Tula en de herziening van het curriculum in het primair en voortgezet onderwijs.

Het kabinet constateert dat er verschillende manieren zijn waarop mensen in het Caribisch deel van het Koninkrijk, Nederland en Suriname aan deze plannen werken. Er zijn ook veel verschillende ideeën. Voor de invulling van activiteiten gericht op herdenken, doorwerking en erkenning van het slavernijverleden en voor een regeling maatschappelijke initiatieven heeft het kabinet in totaal €200 miljoen beschikbaar gesteld. Het kabinet hecht eraan dat er duidelijke regels komen over de manier waarop mensen met ideeën een beroep kunnen doen op deze middelen. maar het geld dat beschikbaar is beperkt tot €200 miljoen. Daarom wil het kabinet duidelijke regels maken over hoe mensen met ideeën kunnen werken.

Voor het tot stand brengen van deze regels werken we samen met nazaten, maatschappelijke groepen, en andere mensen in het land, maar het belangrijkste is dat gemeenschap van mensen met Afrikaanse roots in Nederland, het Caribisch

deel van het Koninkrijk en Suriname het uitgangspunt zijn. We willen praten over wat voor soort projecten geld kunnen krijgen, welke partijen een aanvraag mogen doen, maar ook hoe we ervoor kunnen zorgen dat de regeling voor maatschappelijke initiatieven laagdrempelig is.

Het kabinet heeft ook gekeken naar hoe het geld verdeeld moet worden. En streeft naar een evenwichtige verdeling tussen het Caribisch deel van het Koninkrijk, Nederland en Suriname. Het voorstel is om het geld te verdelen in drie gelijke delen: een deel voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, een deel voor Nederland en een deel voor Suriname.

Op 1 en 2 oktober heeft de Staatssecretaris van Digitale Zaken en Koninkrijksrelaties gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en overheden op Sint Maarten over de voorstellen en de verdeling van het fonds. In de komende periode zal het kabinet dit belangrijke onderwerp verder bespreken in Nederland en Suriname.

Dialoogsessies Slavernijverleden - stand van zaken

In eerdere nieuwsbrieven kondigden wij aan dat er in het najaar 2023 een reeks dialoogsessies in Europees Nederland zal worden georganiseerd. Deze sessies worden georganiseerd om nazaten en andere geïnteresseerden de mogelijkheid te geven om hun inbreng te geven voor de oprichting van het herdenkingscomité en de subsidieregeling voor maatschappelijke initiatieven.

De dialoogsessies zijn in volle voorbereiding. Samen met het team van TrueTalk dat we in de vorige nieuwsbrief voorstelden, zijn we tot een aantal plaatsen gekomen waar de dialoogsessies zullen plaatsvinden. Het team werkt daarin nooit alleen, maar toetst de plannen in hun bredere (eigen) netwerk. Bij het vaststellen van de plaatsen vinden we het belangrijk dat we in alle regio's komen. We hebben lokale organisaties betrokken die de dialoogsessies zullen organiseren, ondersteund door consultants van het organiserende bureau TrueTalk. De lokale organisaties helpen bij het bereiken van de mensen en het faciliteren van de gesprekken, want zij kennen als geen ander hun eigen regio. In de dialoogsessies werken we zowel met individuele gesprekken als met groepsgesprekken, om zo goed mogelijk tot informatie te komen waarmee we de volgende vragen kunnen beantwoorden:

- Hoe zou het Koninkrijk het slavernijverleden moeten herdenken? Welke opdracht geef jij het Herdenkingscomité mee? Wat voor personen moeten hier deel van uitmaken?
- Welke initiatieven in jouw omgeving verdienen het om ondersteund/versterkt te worden?

De kalender met data en plaatsen vindt je op [Dialoogsessies Slavernijverleden - TrueTalk](#).

Meer informatie? Mail naar dialoogsessies@truetalk.nl

Vooruitblik: Catshuissessie Nederland

Binnenkort organiseren we opnieuw een bijeenkomst in Nederland, zoals al eerder aangekondigd in de [voortgangsbrief](#) van 23 juni. Tijdens deze 'Catshuissessie' zullen we in gesprek gaan over de opbrengst van de dialoogsessies in Nederland, de Caribische Catshuissessie, en wat de speciaal gezant in Suriname heeft opgehaald bij maatschappelijke organisaties en de overheid.

Net als eerder zullen er naast betrokkenen uit Europees Nederland ook mensen worden uitgenodigd uit het Caribisch deel van het Koninkrijk en Suriname. We zullen de (ei)landen vragen om twee afgevaardigden per eiland of land te selecteren voor deze bijeenkomst. Eén persoon die de maatschappelijke organisaties vertegenwoordigt en een tweede persoon die namens de lokale overheid aanwezig is.

De uitnodigingen worden de komende maand verstuurd.

Internetconsultatie naamswijziging nazaten van tot slaaf gemaakten

Vanaf 9 oktober is de internetconsultatie 'Naamswijziging nazaten van tot slaaf gemaakten' van start gegaan. Deze [consultatie](#) bevat een voorstel over de nieuwe regels voor het wijzigen van de achternaam. Het ministerie van Justitie en Veiligheid wil graag van u weten wat u van het voorstel vindt. Zijn dit wat u betreft voldoende wijzigingsmogelijkheden?

Inhoud voorstel internetconsultatie

De regels zijn bedoeld voor meerderjarigen (18+) die hun naam willen wijzigen, omdat zij een naam hebben van een voorouder die in het koloniale verleden tot

slaaf is gemaakt. Die naam was geen keuze, maar is de voorouder meestal opgelegd. In veel gevallen heeft die naam te maken met de (voormalige) slavenhouder of de plantage waarop de voorouder werkte.

Als iemand van deze regeling gebruik wil maken, hoeft men niet te bewijzen dat de naam afkomstig is van een voorouder die in het koloniale verleden tot slaaf is gemaakt. Het is voldoende dat men (schriftelijk) verklaart dat dat zo is. Het kabinet wil met dit voorstel werken aan het maatschappelijk herstel en de aanpak van de gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden. In deze gevallen hoeft voor naamswijziging niet te worden betaald. Hoe lang dat zo blijft is nu nog niet zeker. Na uiterlijk drie jaar wordt bekeken of dat zo blijft.

Een naam die verband houdt met het slavernijverleden kan op verschillende manieren worden gewijzigd. De volgende opties zijn mogelijk:

- De huidige naam veranderen met een aantal letters
- Een voor- of achtervoegsel toevoegen
- Een heel andere achternaam kiezen. Dat kan een achternaam zijn die:
  1. van een ouder of een voorouder is, of
  2. nog niet in Nederland voorkomt.

Naamswijziging kan niet plaatsvinden door een naam toe te voegen aan de huidige achternaam.

Herdenkingsjaar Slavernijverleden

Tijdens het Herdenkingsjaar Slavernijverleden ondersteunt het kabinet maatschappelijke initiatieven binnen én buiten het koninkrijk. Hiervoor waren eind vorig jaar twee subsidieregelingen opengesteld bij het Mondriaan Fonds en het Fonds voor Cultuurparticipatie voor binnen het Koninkrijk. Nadat de initieel beschikbare € 2 miljoen sterk werd overvraagd, besloot het kabinet dit bedrag op te hogen tot € 6 miljoen. Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft zelf nog eens €1,2 miljoen beschikbaar gesteld. Specifiek voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, reserveert het Fonds voor Cultuurparticipatie € 0,8 miljoen. Iedereen in het Koninkrijk die een activiteit wil organiseren in het Herdenkingsjaar kan [subsidie aanvragen](#). De beoordelingscommissie van het Fonds voor Cultuurparticipatie beoordeelt de aanvragen. Deze commissie heeft kennis van het slavernijverleden en de betrokken gemeenschappen. In de volgende nieuwsbrief zullen wij een aantal van de maatschappelijke initiatieven uitlichten waar subsidie aan toe is gekend.

Meer informatie: [Herdenkingsjaar Slavernijverleden | Discriminatie en racisme | Rijksoverheid.nl](#)

Scope van het herdenkingsjaar is breder dan de scope van het fonds (€ 200 miljoen)

Het kabinet vindt het belangrijk dat het Herdenkingsjaar, dat voor het hele Koninkrijk is, de geschiedenis van het slavernijverleden belicht, en geschiedenissen die daarmee nauw verbonden zijn. Het vertrekpunt van het jaar is het Trans-Atlantische slavernijverleden. Maar tegelijkertijd willen we ook de ruimte bieden aan perspectieven met een relatie tot de slavernij in Azië en de contractarbeid, om hun verhaal gedurende het Herdenkingsjaar te kunnen vertellen.

Het fonds van € 200 miljoen dat in reactie op het rapport van de Dialooggroep Slavernijverleden door het kabinet beschikbaar is gemaakt, heeft enkel het trans-Atlantische slavernijverleden als scope, met een focus op Suriname en het Koninkrijk.

Werkbezoeken tijdens het Herdenkingsjaar Slavernijverleden

Tijdens het Herdenkingsjaar gaat het hele Kabinet op werkbezoek naar

verschillende herdenkingen, vieringen, tentoonstellingen, voorstellingen en naar maatschappelijke initiatieven; in Nederland of in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het kabinet doet dit om het belang van het slavernijverleden en de doorwerking ervan te onderschrijven. En om dit doorlopend onder de aandacht te brengen. Zo ging premier Mark Rutte samen met staatssecretaris Uslu twee weken terug naar de voorstelling 'Ik zeg toch sorry'. Een voorstelling over het slavernijverleden die heel duidelijk maakt hoe schrijnend de rollen verdeeld waren. Staatssecretaris Alexandra van Huffelen bezocht eind september de tentoonstelling 'Voortschrijdend Inzicht,' in Breda. Hier ging zij in gesprek met een aantal leden van de Stichting Herdenking Afschaffing Slavernij Breda (HASB) die de wens hebben geuit om een kunstwerk te realiseren ter herdenking van de afschaffing van de slavernij. Ook sprak zij met twee van de zes kunstenaars die zijn gevraagd met een visie op dit kunstwerk te komen, wat resulteerde in de tentoonstelling 'Voortschrijdend Inzicht'.

Op dit moment worden de werkbezoeken van de andere bewindspersonen gepland. Daarom aan u de vraag: kent u inspirerende tentoonstellingen, belangrijke data, voorstellingen, of andere bijzondere initiatieven, laat het ons weten via een mail naar pdrc@minocw.nl - Dan kijken wij of het mogelijk is daar een bewindspersoon voor uit te nodigen.

Terugblik: Staatsbezoek Zuid-Afrika

Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima brachten op uitnodiging van president Cyril Ramaphosa van de Republiek Zuid-Afrika een [staatsbezoek aan Zuid-Afrika](#). Het staatsbezoek stond in het teken van de goede betrekkingen en een gelijkwaardig partnerschap tussen beide landen.

In het kader van het slavernijverleden werd er een bezoek gebracht aan het Freedom Park in hoofdstad Pretoria. Daar liepen ze langs een 700 meter lange muur waarop de namen staan van de mensen die sneuvelden in de strijd tegen apartheid en slavernij. Ook bezochten zij het Slave Lodge museum in Kaapstad. De Slave Lodge werd in 1679 gebouwd en is tot 1811 gebruikt als onderkomen voor tot slaaf gemaakte mensen. Tegenwoordig is het Slave Lodge museum in het gebouw gevestigd, waar over de slavernijgeschiedenis in Zuid-Afrika wordt verteld. In het museum stonden Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima stil bij het gedeelde verleden. Tijdens het bezoek luisterden en bekeken zij verschillende voorstellingen aan de hand van poëzie, muziek en dans die de slavernijgeschiedenis tot leven brengen.

Tot slot

Zijn er onderwerpen die u graag terugleest in deze nieuwsbrief of wilt u met ons in gesprek? Dan horen wij dat graag. U kunt ons benaderen via: PostbusProgrammaSlavernijverleden@minbzk.nl